

ІСТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО АРХІВУ США В ПРАЦЯХ АМЕРИКАНСЬКИХ АВТОРІВ

Національний архів США (National Archives and Records Administration, NARA) є одним із наймолодших, але найбільших архівів світу. Заснований у результаті архівного руху істориків і громадськості, NARA швидко став лідером архівної галузі Сполучених Штатів, а згодом і світу. На зберіганні в NARA знаходяться найважливіші документи американської нації: Декларація незалежності, Конституція, Білль про права. NARA зберігає документи урядових установ від започаткування США як держави до теперішнього часу. За Актом 1934 року NARA був створений як Архів уряду Сполучених Штатів, тобто архів федеральних органів влади: Президента США, Конгресу США, Верховного суду, федеральних департаментів. На архіви штатів його повноваження не розповсюджуються. Разом з тим, у NARA знайшли своє місце персональні документи батьків-засновників американської нації — Джорджа Вашингтона, Александра Гамільтона, Томаса Джефферсона, Бенджаміна Франкліна, Джона Адамса, Джеймса Медісона та інших видатних політичних, державних, громадських, наукових, культурних діячів. У цілому у сховищах NARA зберігається понад 10 млрд. аркушів текстових документів, 12 млн. мап, схем, архітектурних та інженерних креслень, 25 млн. фотографій та графічних зображень, 24 млн. аерофотознімків, 300 тис. роликів відзнятої кіноплівки, 400 тис. відео- та звукозаписів, 133 ТВ електронних даних.

Від заснування NARA пройшов значний історичний шлях, витримав структурні й функціональні зміни. NARA виконує дві основні функції: архівну (зберігання, забезпечення інтелектуального й фізичного доступу) і управління документацією у федеральних органах влади. NARA очолює Архівіст Сполучених Штатів, який призначається Президентом США за порадою та згодою Сенату. За всю історію NARA ним керували 10 Архівістів США: Р.Д.В. Коннор, С.Дж. Бакк, У.К. Гровер, Р.Х. Бахмер, Дж.Б. Родс, Р.М. Ворнер, Д.У. Уілсон, Дж.У. Карлін, А. Вейнстейн, Д.С. Феррієро (чинний Архівіст США). У Національному архіві працювали такі видатні американські вчені, як Т.Р. Шелленберг, В.Д. Тейт, Ф.М. Хамер, К.Дж. Харріс, О.В. Холмс, Ф.Б. Еванс, Г. Пінкетт, Т.Х. Петерсон, К. Тібодо та інші.

NARA керує архівною системою федерального рівня, до якої включено філіали Національного архіву, президентські бібліотеки, федеральні цент-

ри документації та ще цілий ряд підрозділів. На NARA покладені не притаманні архівам інших країн функції: зберігання й оприлюднення законів, законодавчо-нормативних актів Конгресу й Президента США, нормативних актів виконавчих органів влади (Федеральний реєстр); участь у двоступеневих виборах президента і віце-президента США в частині передавання сертифікатів про встановлення від колегій виборців.

Головними рисами NARA є високий професіоналізм, застосування передових досягнень науки, генерація ідей, що впливають на збереженість історичної спадщини людства в цілому. Керівникам NARA належить ідея створення Міжнародної Ради Архівів. Однією з останніх інновацій архіву є наукові дослідження з організації забезпечення збереженості цифрової спадщини американської нації та створення Архіву електронних документів «ERA».

У цьому контексті значний інтерес представляє аналіз літератури, присвяченої Національному архіву США. Такий аналіз може стати в нагоді викладачам курсів архівознавства та зарубіжного архівознавства університетів України, студентам, дослідникам, усім, хто цікавиться історією США, історичною й архівною наукою цієї країни. Свого часу професор Московського державного історико-архівного інституту, доктор історичних наук Є.В. Старостін вказував на відсутність історіографії зарубіжного архівознавства в архівній науці радянського та пострадянського часів. То ж мета автора даної статті полягає в заповненні цієї лакуни історіографії в частині аналізу літератури, присвяченої Національному архіву США¹.

Праці архівістів, теоретиків і практиків, з історії й організації діяльності Національного архіву США та установ його системи можна розподілити на історичні та прикладні, а також на ті, що висвітлюють історію й діяльність Національного архіву, президентських бібліотек, Федерального реєстру, федеральних центрів документації, внесок у розвиток архівної справи та життєвий і творчий шлях керівників архіву й видатних архівістів. Увесь комплекс публікацій також може бути розподілений на поточні публікації, що висвітлювали сучасні авторам події й проблеми, та історичні дослідження, здійснені через певний проміжок часу.

Література та наукові дослідження в галузі історії та діяльності Національного архіву та Адміністрації документації США й установ його системи веде свій відлік від початку руху за створення федерального архіву. Першою публікацією про федеральні архіви був підготовлений У.Г. Ліландом та К.Х. Ван Тіном «Guide to the Archives of the Federal Government at Washington» («Путівник по архівах федерального уряду у Вашингтоні»), перше видання якого побачило світ 1904 р., друге —

1907 р. До 1948 р. це був єдиний ґрунтовний довідник по архівах федеральних відомств. Структурно путівник містив: 1) описові статті, що характеризували систему управління документацією в кожному департаменті, інструкції в галузі діловодства та зберігання документів, посадові обов'язки працівників, відповідальних за діловодство й архіви; 2) описові статті з характеристиками документальних колекцій, що знаходилися на зберіганні у структурних підрозділах департаменту із зазначенням їхніх обсягів та крайніх дат. Путівник описував колекції Державного департаменту, Департаменту фінансів, Військового департаменту, Департаменту юстиції, Департаменту пошти, Військово-морського департаменту, Департаменту внутрішніх справ, Департаменту агрокультури, Департаменту комерції і труда, Комісії цивільної служби, Міждепартаментської комісії комерції, Смітсонівського інституту, Верховного Суду США, Апеляційного Суду, Сенату й Палати представників, Бібліотеки Конгресу, Міжнародного бюро американських республік та дипломатичних архівів. До путівника було вміщено окремий розділ «Бібліографія», який містив переліки збірників документів та інших документальних публікацій, виданих за колекціями кожного департаменту, та індекси. У статті, присвяченій паперам президентів, вказувалось на неприпустиму втрату цих архівних комплексів. Декілька колекцій знаходилося на зберіганні в Бібліотеці Конгресу, документи Президента Дж.Н. Полка (1845–1849) зберігались у бібліотеці Чиказького історичного товариства, Президента Дж.К. Адамса (1817–1825) — у Массачусетському історичному товаристві, Президента Дж. Бьюкенена (1857–1861) — у Історичному товаристві Пенсильванії. У Білому Домі автори виявили на той час лише дві книги з листами Президента У. Гранта (1869–1877) за період з 1869 р. до липня 1875 р. Інші документи президентів були розпорошені по архівах різних департаментів, бібліотеках і історичних товариствах².

Через деякий час видатний американський історик, один із фундаторів Національного архіву США та соратник «батька-засновника» Архіву Дж.Фр. Джеймсона У.Г. Ліланд оприлюднив на сторінках видання «Records of the Columbia Historical Society» («Документи Колумбійського історичного товариства») доповідь «Архіви федерального уряду», з якою він виступав перед зібранням Товариства у Вашингтоні (1908 р.)³. У доповіді Ліланд охарактеризував стан збереженості документів федеральних відомств. Згодом учений у журналі Американської історичної асоціації «American Historical Review» опублікував програму створення федерального архіву (1912 р.)⁴.

Одна з перших праць з історії президентських бібліотек була написана 1-м Архівістом США Р.Д.В. Коннором у квітні 1940 р. Коннор захищав

думку дорадчого комітету, зібраного Президентом Ф.Д. Рузвельтом для розгляду проблеми президентських архівів, щодо неможливості подальшого зберігання такого важливого для держави комплексу документів як президентський у приватних бібліотеках і необхідність переведення їх під федеральний контроль та про їх децентралізоване зберігання. Централізація значних за обсягами президентських архівів в одному місці, на думку комітету, потребувала спорудження величезного депозитарію, в якому б важко було дотримати належні охоронні та протипожежні умови, систематизувати документи у відповідні комплекси, забезпечити їх використання. Децентралізація розглядалась як культурна традиція американського народу, яка сприяла б наближенню документів до дослідників. У статті висвітлюються передумови створення бібліотеки Ф.Д. Рузвельта, склад колекції та переваги її систематизації і описування за життя президента⁵.

Внеску Президента США Ф.Д. Рузвельта у збереження історичних документів американської нації присвячена стаття Ф.У. Шипмана. Автор написав її на пошану Рузвельта (з приводу його смерті 12 квітня 1945 р.) і підкреслив, що звання «Першого архівіста Сполучених Штатів і [почесного] президента Товариства [американських архівістів]» Рузвельту присвоїли не просто з поваги до президентства, а через його значний внесок в архівну справу країни. Рузвельт заснував Національний архів США, відкрив першу президентську бібліотеку й передав її в дар американському народові, ініціював у роки Великої депресії політику Нового курсу (1933–1938), у ході реалізації якої були описані документи федерального уряду, урядів і установ штатів і округів⁶. Р.Д.В. Коннор використав свої нотатки, зроблені відразу після візиту Президента Ф.Д. Рузвельта до виставкової зали Національного архіву США 5 жовтня 1943 р., листування із Рузвельтом, щоб підкреслити зацікавленість Президента проблемами забезпечення збереженості архівних документів і манускриптів, мікрофільмуванням, ламінацією й реставрацією⁷.

Життєвий шлях, діяльність видатного американського історика та «батька» Національного архіву США Дж.Ф. Джеймсона, його боротьба за заснування архіву, історія створення архіву детально описані в непересічного значення працях Ф. Шиллі та У.Г. Ліланда⁸.

Перший Архівіст США Р.Д.В. Коннор залишив для нащадків надзвичайно цікаву працю, в якій описав перші кроки Національного архіву, своє призначення на посаду, діяльність на посту Архівіста США, реакцію можновладців, державних чиновників, учених, преси й громадськості на створення архіву, боротьбу з федеральними департаментами, які, не розуміючи переваг архівного зберігання документів, не бажали передавати до Національного архіву накопичені ними документи. Праця Кон-

нора написана гарною мовою, відбиває почуття автора й має романтичний ореол і назву: «Пригоди архівіста-аматора»⁹. Проте це не спогади автора, це, швидше, його звіт, оскільки Коннор підготував свій текст як доповідь і оприлюднив її на 6-й щорічній зустрічі Товариства американських архівістів у Річмонді, Вірджинія, 26 жовтня 1942 р. На той час Коннор вже пішов з посади 1-го Архівіста США й працював в Університеті Північної Кароліни, але він не втратив зв'язків із архівами, більше того, 1941–1943 рр. він очолював Товариство американських архівістів. Життєвому шляху, професійній, науковій, громадській і творчій діяльності самого Р.Д.В. Коннора присвячені праці Т. Пейдж, У.Г. Ліланда, Д.Р. МакКоя¹⁰.

Проблеми експертизи цінності й відбору документів федеральних відомств на зберігання до Національного архіву та знищення стали першими, на яких зосередився щойно сформований штат архіву. 1942 р. в журналі «The American Archivist» Ф.М. Хамер виклав досвід архіву з відбору на зберігання та опрацювання документів федерального уряду США та його територіальних органів у 48 штатах, напрацьований упродовж шести років роботи відділів комплектування, класифікації та каталогізації¹¹.

Організацію захисту документів федеральних відомств та Національного архіву під час Другої світової війни, діяльність Комітету консервації культурних ресурсів висвітлив голова його виконавчого підкомітету К. Харріс; діяльності Національного архіву у сфері захисту архівів окупованих країн Європи в період Другої Світової війни присвятив статтю О.В. Холмс¹². Ф.М. Хамер розповів про підготовку путівника по документах періоду Другої Світової війни в Національному архіві США¹³.

1948 р. Національний архів США видав черговий «Guide to the Records in the National Archives» («Путівник по документах Національного архіву»), який за кількістю описаних груп документів переважав путівники, видані 1937 р. та 1940 р.¹⁴

Надзвичайну важливість для розуміння історії Національного архіву представляє стаття О.В. Холмса «The National Archives at a Turn in the Road» («Національний архів на повороті шляху»). У ній автор пророкував проблеми, які можуть виникнути на шляху архіву після його підпорядкування Адміністрації служб загального призначення і втрати ним статусу незалежної урядової агенції (1949 р.). Разом із тим, він указав і на позитивну сторону цього рішення. Холмс визнав, що нове законодавство в галузі управління документацією та контроль з боку Адміністрації служб загального призначення сприятимуть унормуванню процесів експертизи цінності й відбору документів на постійне зберігання, обґрунтованому та своєчасному знищенню документів, укладанню переліків

документів зі строками зберігання та покращенню стану управління документацією у федеральних відомствах у цілому. Холмс навіть висловив надії на збільшення фінансових асигнувань архіву. Проте роль Національного архіву як культурного й наукового центру, на погляд Холмса, могла зменшитися. Занадто перебільшене захоплення менеджментом документації врешті-решт могло знехтувати його головну мету — служіння науці й науковцям, що у свою чергу негативно вплинуло б і на управління документацією. Холмс указав, що підпорядкування архіву голові Адміністрації служб загального призначення обмежило свободу Архівіста США. Більше того, будь-який голова Адміністрації міг би призначити на посаду Архівіста непрофесіонала, що завдало б ще більшої шкоди професійній місії архіву. Ще 1949 р. Холмс висловив надію, що прийняте законодавство не є остаточним і вказав на необхідність його перегляду¹⁵.

Третій Архівіст США У.К. Гровер написав статтю про перебіг подій під час роботи першої Гуверівської комісії (7 липня 1947 — 12 червня 1949 рр.), оцінку звіту Е. Ліхі та його пропозицій із удосконалення законодавства в частині управління документацією, реакцію членів Гуверівської комісії на звіт Ліхі, протести з боку Національного архіву на його підпорядкування Адміністрації служб загального призначення, різні фактори, що впливали на прийняття ряду законодавчих актів у сфері архівної справи та управління документацією. Перед публікацією праця була оприлюднена Гровером на зустрічі Товариства американських архівістів 10 жовтня 1950 р. в Медісоні, штат Вісконсин. Гровер, як і його колега й соратник О.В. Холмс, указував на можливість втрати Національним архівом статусу наукової установи та культурної інституції. Великі надії Гровер покладав на Національну комісію історичних публікацій, засновану одночасно з NARA і включену до його організаційної структури¹⁶. Аналізу наслідків змін у законодавстві та статусі Національного архіву, утворенню федеральних центрів документації, впровадженню програм управління документацією у федеральних департаментах з часу закінчення роботи першої Гуверівської комісії (1947–1949) присвятив свою роботу Г. Енжел¹⁷. Цій же проблематиці приділив увагу Р.У. Кроскопф, який проаналізував вплив рекомендацій обох Гуверівських комісій (1947–1949 рр., 1953–1955 рр.) на управління документацією в установах та на Національний архів США¹⁸. Б. Гленн здійснила екскурс в історію й висвітлила стан управління документацією у федеральних департаментах, починаючи від заснування Комісії Президента У.Х. Тафта по обстеженню діяльності федеральних органів влади (1910–1913 рр.) до впровадження її рекомендацій і аналізу наслідків¹⁹.

Підсумки діяльності Національного архіву США за перші двадцять років історії були зроблені в ряді документів: у вітальній адресі

3-го Архівіста США У.К. Гровера, оголошеній на спільній сесії Американської історичної асоціації та Товариства американських архівістів 29 грудня 1953 р.²⁰, виступі Помічника Архівіста США Р.Х. Бахмера на щорічній зустрічі Товариства американських архівістів у Вільямсбурзі, Вірджинія, 14 вересня 1954 р.²¹ та виступі Е. Познера на цьому ж засіданні²². Доповідачі виокремили певні етапи у становленні й розвитку архіву, піднесли значення внеску вчених, які вплинули на створення архіву та відігравали важливу роль у його діяльності, указали на проблеми, що переслідували архів і його колектив, визначили перспективи на майбутнє.

1950–1960-ті позначені цілим рядом значних праць з історії та організації діяльності президентських бібліотек Ф.Д. Рузвельта та Г. Трумена, центрів документації та інших структурних підрозділів Національного архіву.

Огляд стану збереженості президентських колекцій Дж. Вашингтона, Дж. Адамса, Т. Джефферсона, Дж. Медісона, Дж. Монро, Є. Джексона, М. Ван Бюрена, У. Гаррісона, Дж. Тайлера, Фр. Пірса, Дж. Бьюкенена, А. Лінкольна, Є. Джонсона, У. Гранта, Ч. Артура, Г. Клівленда, Б. Гаррісона, У. МакКінлі, Т. Рузвельта, У. Тафта, В. Вільсона, У. Гардінга, К. Куліджа, Г. Гувера, Фр. Рузвельта здійснив Б. Роуланд. Автор намагався визначити місце зберігання кожної колекції, її обсяг, зміст і долю документів. Не завжди це вдавалось, але отримані результати мають непересічне значення для усвідомлення долі президентських документів до створення першої президентської бібліотеки Ф.Д. Рузвельта²³. Історії створення, складу колекції, напрямам роботи президентської бібліотеки Ф.Д. Рузвельта присвятив статтю У.Г. Ліланд²⁴. Діяльність бібліотеки Г. Трумена висвітлена в працях Д.Д. Ллойда, директора бібліотеки, Ф.К. Брукса, також директора цієї бібліотеки, та Р.С. Кіркенделла, дослідника з Університету Міссурі²⁵. Кіркенделл виклав свій досвід роботи над докторською дисертацією в президентських бібліотеках. Як науковець, він вбачав проблеми для дослідників у децентралізації бібліотек, недостатньому довідковому апараті до документів, малій кількості годин роботи читальних залів. Кіркенделл проаналізував не лише свою роботу в бібліотеках, а й роботу інших вчених і на підставі зібраних вражень дійшов висновку, що головною причиною невдалих історичних досліджень були обмеження доступу до президентських документів та відсутність опублікованих збірок історичних джерел, в особливості це стосувалося документів часів президентства Г. Трумена. У різних центральних та регіональних періодичних виданнях були опубліковані статті про президентські бібліотеки — Е.Х. Бакк, У.К. Гровера, Р.Х. Бахмера та Г. Кахна, А. Пастора²⁶. Національній комісії з історичних публікацій була

присвячена стаття У.Г. Ліланда про передумови та історію заснування Комісії²⁷.

Е.О. Олдрідж, директор Управління центрів документації, 1955 р. описав історію заснування, структуру й функції, діяльність, склад і зміст документів найбільшого в США центру персональних документів у Сент-Луїсі²⁸. Про федеральні центри документації, їхній внутрішній інтер'єр та обладнання представив інформацію світовій архівній спільноті Е.Дж. Кемпбелл, директор Відділу центрів документації Національного архіву²⁹. Організації роботи та обладнанню центрів документації присвятив свою президентську адресу, проголошену на щорічній зустрічі Товариства американських архівістів у Санта Фе, штат Нью-Мексико, 19 жовтня 1967 р. Г. Енжел³⁰.

1961 р. Е.Х. Бакк з Національного архіву США спеціально для журналу «Archivum» Міжнародної Ради Архівів написала статтю про архівне законодавство, на засадах якого діяв Національний архів, організацію управління архівом, класифікацію документів та укладання описів, діяльність Національної комісії історичних публікацій та проекти, підтримані нею, обладнання технічних лабораторій архіву, освітні програми для архівістів. Цією статтею Національний архів уже вдруге був представлений міжнародній архівній спільноті (перша публікація аналогічного змісту про Національний архів здійснена 1953 р.)³¹.

Важливою подією 1960-х рр. була публікація Національною комісією історичних публікацій путівника манускриптів і архівних матеріалів — «A Guide to Archives and Manuscripts in the United States», підготовленого до видання під керівництвом директора Комісії Ф.М. Хамера³². До нього було включено інформацію на 1300 депозитаріїв архівних документів і манускриптів. Л. Хекмен та його співавтори 1977 р. опублікували статтю, в якій висвітлили роль Національної комісії з публікації історичних джерел і документів у підготовці путівника Хамера. Головною метою авторів було обґрунтування реалізації програми підготовки аналогічного путівника, але вже у вигляді автоматизованої бази даних. Автори вказали, що за станом на 1 квітня 1977 р. 2400 депозитаріїв країни надіслали інформацію про себе для включення до «директорії депозитаріїв історичних документів». Ішлося про наповнення бази даних, першу версію якої планувалось запустити 1978 р., інформацією від рівня депозитарію до рівня групи документів або колекції³³.

1960-ті рр. завершуються важливою працею з історії Національного архіву США, автором якої був Архівіст штату Південної Кароліни та чинний на 1968–1969 рр. Президент Товариства американських архівістів Х. Джонс. Автор зосередився не лише на історії архіву, а, насамперед, на «трагічній» втраті архівом статусу незалежної державної агенції й

підпорядкуванні Адміністрації служб загального призначення. Джонс фокусував увагу на стосунках Національного архіву й Адміністрації служб загального призначення, діяльності Об'єднаного Комітету зі статусу Національного архіву (Joint Committee on the Status of the National Archives), створеного 1967 р., головою якого був Дж.П. Бойд (Julian P. Boyd), а секретарем — сам Джонс.

Джонс вказував на можливість втрати архівом статусу наукової й просвітницької установи та втягування його в корупційні ігри політиків. Учений наполягав на відновленні незалежності Національного архіву й закликав боротися за цей статус Товариство американських архівістів, Американську історичну асоціацію та Організацію американських істориків. Він писав: «Створення нового, сильного, незалежного Національного архіву й Управління документацією... є надійнішим шляхом гарантування, що американська історія буде переказана і що вона буде переказана точно і об'єктивно»³⁴. Гострій критиці Джонс піддав режим доступу до документів у президентських бібліотеках. Хоча його опоненти (Кіркенделл) визнали це звинувачення Джонса на адресу президентських бібліотек перебільшеним, але разом із тим указали, що пропозиція Джонса про розмежування приватних і публічних паперів президентів була вартою уваги³⁵.

Наприкінці 1960-х — на початку 1970-х рр. вибухнув гучний скандал у середовищі архівістів і істориків, спричинений заявами професора Ф.Л. Лоевенхейма про обмеження доступу до документів Президента Ф.Д. Рузвельта в його бібліотеці. Ішлося про листування Ф.Д. Рузвельта та посла США в Німеччині У.Е. Додда 1933–1934 рр. Лоевенхейм прагнув опублікувати шість листів Додда до Рузвельта, проте адміністрація бібліотеки не надала йому ці листи для опрацювання. Керівництво бібліотеки стверджувало, що Лоевенхейм не запитував листи, жодних обмежень на них не було, інші дослідники у цей час працювали з листами без зауважень щодо доступу. Учений вважав, що йому відмовлено через прагнення бібліотеки опублікувати листи першою в тритомному збірнику документів «Franklin D. Roosevelt and Foreign Affairs» («Ф.Д. Рузвельт та іноземні справи»), підготовка якого тривала на той час у співробітництві з видавництвом Гарвардського університету. Конфлікт вилився на шпальти «New York Times», а потім дійшов до суду. Для з'ясування проблеми був створений спеціальний комітет на чолі з професором Р.У. Леопольдом. Звіт комітету виявив низку помилок, допущених, як з боку керівництва бібліотеки Ф.Д. Рузвельта та Національного архіву, структурним підрозділом якого вона була, так і з боку дослідника Ф.Л. Лоевенхейма та Американської історичної асоціації. Для усунення можливих аналогічних проблем у майбутньому бібліотека опублікувала каталог своєї колекції,

покажчик документів відкритого доступу, оприлюднила план своїх майбутніх видавничих проєктів та створила консультативний комітет із публікації документів. Директор бібліотеки Дж. Е. О'Нейлл прискорив роботи з розсекречування документів. Цей конфлікт був висвітлений у низці публікацій, у тому числі в статтях Р. Поленберга, колишнього директора бібліотеки Г. Кахна та голови комітету Р.У. Леопольда³⁶.

Початок 1970-х рр. в історії архівної галузі США позначений катастрофою, яка забрала з собою тисячі документів військовослужбовців, що згоріли під час пожежі в Центрі персональної документації в Сент Луїсі 12 липня 1973 р. Про перебіг подій до, під час та відновлювальні роботи після пожежі написали статтю помічник Архівіста Центру У.У. Стендер та співробітник Центру Е. Уолкер³⁷.

У 1970-х рр. продовжилась дискусія про президентські бібліотеки. Заступник Архівіста США Дж.Е. О'Нейлл визначив цілі утворення президентських бібліотек та вказав, що вони реалізовані достатньо успішно. По-перше, президентські документи зберігалися в одному місці цілісним комплексом і якщо раніше багато які з них були втрачені, тепер втрати були мінімізовані. Президентські документи опинялися під архівним контролем уже до того, як президент залишав свій офіс у Білому Домі. По-друге, Президент Ф.Д. Рузвельт оголосив документи, розміщені на зберігання в його президентській бібліотеці, не лише фізичною, а, насамперед, юридичною власністю уряду США. Проте його рішенням заважала традиція, за якою президентські документи вважалися колись приватною власністю президентів. Дехто у США ніяк не міг усвідомити, що президент не є звичайною людиною, його документи, як історичне джерело непересічного значення, важливі для історії всієї нації. Президентські бібліотеки забезпечували доступ до цих документів, але разом із тим, оберігали президентів і їхні сім'ї від нападок політичних ворогів, вторгнення в приватне життя та розкрадання документальної спадщини. По-третє, Ф.Д. Рузвельт встановив відкритий доступ до своїх документів на однакових умовах для всіх дослідників. На час його меморандуму 1938 р. документи Джона та Джона Квінсі Адамсів, Лінкольна, Гарфілда, Клівленда, МакКінлі, Теодора Рузвельта, Тафта, Вілсона, Гардінга, Куліджа та Гувера були або повністю закриті для досліджень, або доступ надавався привілейованим особам із дозволу родини й нащадків. Обмеження на доступ були правилом. Поява президентських бібліотек змінила ситуацію. 1950 р. більшість документів Ф.Д. Рузвельта, як публічних, так і приватних, була відкрита для дослідників. Дослідники очікували, більше того — вимагали, щоб президентські документи ставали доступними для вивчення якомога швидше — через 6–7 років після закінчення каденції. Четверта мета, досягнута бібліотеками, — їхнє подвійне призначення: як

архіву президентських документів і як музею. Ф.Д. Рузвельт був колекціонером, він збирав манускрипти, фотографії й картини, його шанувальники дарували йому експонати музейної цінності. Крім цього, існувала значна кількість кіно- та аудіозаписів виступів, візитів, зустрічей президента. Рузвельт бажав, щоб громадськість отримала можливість побачити його колекцію, але критики вважали створення меморіальних музеїв за життя президентів антидемократичною й неамериканською традицією на кшталт спорудження пірамід фараонів та монументів цезарів. Однак президент — це не просто людина, це інститут влади, і в цьому сенсі його матеріали відображають не лише його життя, а, насамперед, історію країни, вони існують не тільки для вчених, а для всієї нації в цілому. Тому президентські бібліотеки є свого роду пам'ятником історії нації. Разом із доведеним, О'Нейлл не ідеалізував президентські бібліотеки й назвав цілий ряд недоліків у їхній роботі, пов'язаних із недостатньою чисельністю працівників, значними обсягами документів, багатоманітними потребами дослідників, дотриманням вимог на обмеження доступу до певних документів. Секретність була визначена О'Нейлом як головна причина нерозуміння ролі й значення президентських бібліотек у суспільстві й критики³⁸. Х. Джонс указав на необхідність розмежування понять «rarefs» (папери, тобто особисті документи президентів) та «records» (документи про діяльність президентів, як глав уряду й країни). Він оскаржував розуміння президентських документів як власності президентів, критикував спроби легалізації традиції персонального розпорядження колишніх президентів, членів їхніх родин та нащадків документами, що повинні належати нації. Конституційна незалежність інституту президентства, указував Джонс, автоматично не є передумовою для вилучення історичних документів національного значення³⁹.

1978 р. світ побачила праця Д.Р. МакКоя «The National Archives: America's Ministry of Documents, 1934–1968» («Національний архів: Міністерство документів Америки») ⁴⁰. Д.Р. МакКой (1928–1996) був викладачем (1957–1964) і професором історії Канзаського університету (1964–1995) та Президентом історичного товариства штату Канзас (1981–1982). Він захистив докторську дисертацію в Американському університеті у Вашингтоні (1954) і працював архівістом у Національному архіві США (1949–1952). МакКой написав сім книг, серед яких праця з історії Національного архіву має особливе значення. На той час це була найбільш повна історія Національного архіву від його створення в 1934 р. до 1968 р.

Д. МакКой зробив спробу періодизації історії Національного архіву 1934–1968 рр., виокремлюючи п'ять періодів: «дитинства та юнацтва» (childhood and adolescence) (1934–1945), «норовливості й бунту проти

2-го Архівіста США С.Дж. Бакка» (a period of restiveness and «mutiny» against the second Archivist of the United States, Solon J. Buck) (1946–1948), «механічного шлюбу» з Адміністрацією служб загального призначення (the shotgun marriage with the General Services Administration) (1949–1955), «палацової революції» (a palace revolution) (1956–1963), «ліквідації руху за незалежність» (an abortive independence movement) (1965–1968). Події після 1968 р. МакКой розглядав як другий рух за незалежність Національного архіву.

Викладення матеріалу в книзі МакКоя персоналізовано й пов'язано з діяльністю та внеском кожного з керівників цього періоду: Р.Д.В. Коннора, 1-го Архівіста США (1934–1942), С.Дж. Бакка, 2-го Архівіста США (1941–1948), та У.К. Гровера, 3-го Архівіста США (1948–1965). МакКой указав, що Коннор приділяв увагу переважно формуванню організаційної структури архіву, за його часів були впроваджені концепція групи документів «record group», анотовані описи, опублікований перший путівник по документах Національного архіву (1937 р.), засновано Товариство американських архівістів та прийнято Закон про опікунський фонд архіву «National Archives Trust Fund Board». МакКой критикував С.Дж. Бакка за його образливе ставлення до співробітників і безкінечні реорганізації управлінь і відділів архіву. Разом із тим, МакКой віддав належне Бакку за ініціювання програми мікрофільмування документів, проголошення ідеї заснування регіональних депозитаріїв для зберігання документів територіальних підрозділів федеральних відомств, введення перших програм управління документацією, заснування Міжнародної Ради Архівів та управління архівом у роки Другої Світової війни. Натомість МакКой підкреслив, що хоча У.К. Гровер став архівістом після служби в армії, він був доброзичливою та скромною людиною, що допомагало йому налагоджувати стосунки, як у середовищі колег-архівістів, так і поза архівом. Гроверу не поталанило керувати архівом як незалежною агенцією: через рік архів був підпорядкований Адміністрації служб загального призначення. Саме завдяки Гроверу, на думку МакКоя, вдалося успішно впровадити Закон про федеральні документи «Federal Records Act» (1950 р.), заснувати мережу федеральних центрів документації, систему президентських бібліотек, оновити виставкове обладнання й програми, дати нове життя Національній комісії історичних публікацій, перемістити до Національного архіву оригінали Декларації незалежності та Конституції. Період Гровера МакКой оцінює як «сімнадцятирічну успішну історію» архіву. Зовсім небагато МакКой пише про Р.Х. Бахмера, 4-го Архівіста США (1965–1968). Учений вбачав у толерантності, доброзичливості, інтелігентності Бахмера ключ до успішної діяльності Національного Архіву як структурного підрозділу Адміністрації служб загального призначення.

У часи Бахмера було збільшено фінансування Національній комісії історичних публікацій, засновано Дорадчу раду архіву, журнал «Prologue», архівістам офіційно відведено час для проведення історичних наукових досліджень.

Оцінка, надана МакКоем підпорядкуванню Національного архіву Адміністрації служб загального призначення, відрізняється від усіх інших і характерна своїм позитивізмом. МакКой критикує Х. Джонса. Він вказує, що книга Джонса була адресована, насамперед, можновладцям для усвідомлення тими необхідності повернення Національному архіву статусу незалежної державної агенції та спонукання їх до прийняття такого рішення. МакКой заперечує, що в часи підпорядкування Адміністрації архів переслідували нескінченні скорочення бюджетного фінансування та штатної чисельності працівників. Він зазначає, що і коштів, і працівників архів мав у достатній кількості, крім того ще й був самостійним розпорядником свого бюджету. Бюро бюджету в 1950-х рр. щедро фінансувало впровадження програм управління документацією та створення мережі федеральних центрів документації. Академічні функції архіву МакКой вважав несуттєвими. Він вбачав проблеми Архіву у чварах, що процвітали в середовищі архівістів, жоден з підрозділів, крім довідкової служби, не працював ефективно. То ж МакКой вважав, що нарікання Джонса на Адміністрацію служб загального призначення недоречні, перебільшені й упереджені. На його думку, Національний архів слід поставити за приклад того, як підпорядкована агенція знайшла свій шлях серед інших таких самих підпорядкованих агенцій у великій Адміністрації.

У. Робертсон у своїй рецензії на книгу Д.Р. МакКоя вказав, що вона достойна посісти красне місце в архівній літературі. Рецензент вважав, що МакКой дав неупереджену й детальну оцінку спробам Гровера повернути незалежний статус Національному архіву⁴¹. У цілому, погоджуючись із оцінкою Робертсона, нам варто порадити читачу завжди пам'ятати, що МакКой був єдиним автором, який визначив підпорядкування архіву Адміністрації служб загального призначення як неминучий і позитивний факт в історії архіву.

У 1970-х рр. опубліковано статті Л.Дж. Каппона, Дж.Б. Родса, Е. Познера, Я. Макліна, А. Таноді, К.В. Блека, Дж.С. Улібаррі (бібліографія праць Шелленберга) — на пошану видатного архівіста та вченого Т.Р. Шелленберга; Ф.К. Брукса — на пошану 3-го Архівіста США У.К. Гровера; Е. Познера — на пошану Е.Х. Бакк, архівіста та дружини 2-го Архівіста США С.Дж. Бакка; Дж. Бойда — на пошану Ф.М. Хамера; Г.Е. Енжела — на пошану Е.О. Олдріджа⁴². Цінність цих публікацій полягає в тому, що їхні автори висвітлили життєвий, науковий, творчий

шлях своїх колег, визначили ступінь їхнього внеску в розвиток архівної справи.

1981 р. у Філадельфії вийшла монографія В. Гондоса «J. Franklin Jameson and the Birth of the National Archives, 1906–1926» (Дж.Фр. Джеймсон і народження Національного архіву)⁴³, підготовлена за результатами його дисертації. Гондос спрямував свій інтерес на дослідження життєвого шляху, наукової діяльності та доробку Джеймсона у сфері публікації та забезпечення збереженості історичних документів. Особливу увагу Гондос приділив законодавчим ініціативам Джеймсона та планам створення федерального архіву як установи.

До 50-ої річниці від дня заснування Національного архіву США була видана книга директора Національного антропологічного архіву Г.Дж. Вайоли. Ця ілюстрована захоплююча розповідь про джерела американської історії та місце, де вони зберігаються, призначена для відвідувачів архіву, американців та іноземців⁴⁴. До ювілею опублікував статтю й 6-й Архівіст США Р.М. Ворнер. У ній він висвітлив передісторію Національного архіву США, починаючи з Першого континентального конгресу 1774 р., коли Секретарю Чарльзу Томсону було доручено зберігання урядових документів. Ворнер вказав на значні втрати документів через переїзди федерального уряду від столиці до столиці, пожежі та війни. Учений зазначив, що члени федерального уряду США, як і історики у штатах, намагалися забезпечити збереження інформації урядових документів шляхом їхньої публікації. Ворнер писав, що 1810 р. був створений комітет для обстеження архівів уряду США, декілька разів президенти зверталися до Конгресу з проханням про виділення потрібних асигнувань для заснування архіву, 1903 р. навіть була придбана ділянка землі для спорудження на ній архіву, але будинок так і не з'явився. Ворнер указав на внесок Еліу Рута (1845–1937), 38-го Державного Секретаря США (1905–1909), який ще до Дж.Фр. Джеймсона порушував питання про заснування федерального архіву. У статті коротко охарактеризовано найбільш важливі періоди в історії Національного архіву⁴⁵.

1985 р. Національний архів і Адміністрація документації видала збірник із шести есе під редакцією Т. Волч. До збірника увійшли невеличкі статті Д. МакКоя з історії створення Національного архіву, В. Парді — про спорудження будинку архіву на Пенсильванія авеню, Р. Росса — про діяльність архіву в період від заснування 1934 р. до підпорядкування Адміністрації служб загального призначення 1949 р., Дж. Бредшера — з історії архіву в період між 1950 р. і 1965 р., Т. Петерсон — про складні стосунки архіву й Адміністрації в період «сутінок» 1965–1980 рр. та Р. Ворнера — про здобуття архівом статусу незалежної урядової агенції⁴⁶.

Журнал «Prologue» розмістив у літньому числі 1989 р. статті Ф. Фрейдела, Д.У. Вілсона, Р.Н. Сміта, Д.Б. Шіві про президентські бібліотеки⁴⁷.

Початок 1990-х рр. знову був позначений черговим гучним скандалом. Цього разу йшлося про знищення електронних документів щодо таємного продажу зброї Ірану. Національний архів був звинувачений у недбалому ставленні до зберігання електронних документів. Конфлікт став відправною точкою для створення Архіву електронних документів. Перебіг подій висвітлив у своїй статті Д. Бірман, консультант і власник фірми «Archives and Museum Informatics»⁴⁸. Надзвичайно важливою для розуміння проблеми президентських бібліотек є стаття Б.П. Монтоммері, який вивчив і виклав суть та хронологію конфлікту Президента США Р.М. Ніксона з Конгресом і урядом Сполучених Штатів та Національним архівом США⁴⁹.

1995 р. світ побачили мемуари 6-го Архівіста США Р. Ворнера. Його книга з романтичною назвою «Diary of a Dream: A History of the National Archives Independence Movement» («Щоденник мрії: Історія руху за незалежність Національного архіву») висвітлювала перебіг подій 1980–1985 рр., на завершення яких Національний архів повернув собі статус незалежної державної агенції. Книга Ворнера має непересічне значення, оскільки її автор не лише на папері, а й у житті довів, що архіви та архівісти не можуть бути політично заангажованими, найперший обов'язок архівіста — зберігати колективну пам'ять нації й передавати знання прийдешнім поколінням⁵⁰.

У середині 1990-х рр. Національний архів підготував і видав чергову версію путівника по документах архіву «Guide to Federal Records in the National Archives of the United States», до якого увійшли всі види федеральних документів, майже 1,7 млн. куб. футів, що зберігалися в архіві за станом на 1 жовтня 1994 р. Цей же путівник на теперішній час представлений в електронному вигляді на веб-сайті Національного архіву⁵¹.

Дослідження з історії Національного архіву та Адміністрації документації США початку XXI ст. представлені працями С.М. Кок та Л.А. Бассенс, які опублікували статтю про бібліотеку Ф.Д. Рузвельта⁵², Б. Кларка — про внесок Ф.Д. Рузвельта у створення Національного архіву США⁵³; Р.Х. Геселбрахта — про заснування бібліотеки Президента Г. Трумена та її діяльності упродовж 50 років⁵⁴. А. Брюнер Ілс оприлюднила своє дослідження, виконане на підставі архівних документів з історії Національного архіву періоду Другої Світової війни⁵⁵, Дж. Ейкін висвітлила діяльність Комітету з консервації культурних ресурсів у 1939–1944 рр.⁵⁶ 6-й Архівіст США Р.М. Ворнер ще раз звернувся до часів боротьби Національного архіву за незалежність⁵⁷. Дж.С. Лентзер охарактеризував напрями роботи президентських бібліотек із обслуговування

різних категорій відвідувачів⁵⁸. До 75-річного ювілею Національного архіву журнал «Prologue» надрукував статті Дж. Вошема, Б. Гутермена, Р. Кротті та Г. Бредшера⁵⁹. До 100-річного ювілею Управління урядового друку були видані праці Дж.Л. Харрісона та під редакцією У.Дж. Бормена, які надають уявлення про роботу Федерального реєстру як підрозділу Національного архіву, відповідального за реєстрацію, публікацію та зберігання актів Конгресу та Президента США⁶⁰.

У ґрунтовній статті Е. Кліффорд Ньюхолл про напрями роботи Національної комісії з публікації історичних джерел і документів на сучасному етапі історії окреслено проекти, підтримані комісією у сфері забезпечення збереженості та використання електронних документів і оцифрування традиційних документів з історії американської нації та її лідерів⁶¹. У. Бенедон представив аналіз автоматизованих систем та засобів центрів документації. На підставі вивчення роботи двох федеральних центрів документації, одного центру документації штату та восьми центрів приватних корпорацій Бенедон дійшов висновку, що зменшення паперового документообігу в суспільстві є лише міфом, автоматизація роботи центрів є ключовим елементом контролю всіх процесів, виконуваних у центрах, із плином часу головним напрямом роботи все більше стає приймання та зберігання електронних документів⁶². У статті Дж.У. Карліна були висвітлені деякі питання діяльності Національного архіву США у сфері вирішення проблеми забезпечення збереженості електронних документів та кроки до створення Архіву електронних документів «ERA»⁶³.

Історичні відомості про NARA та установи його системи, загальні теоретичні висновки авторів наведених праць дають можливість отримати ретроспективне уявлення про історичний шлях Національного архіву США та усвідомити перспективи подальшого розвитку Архіву. Зазначені праці висвітлюють різні аспекти досвіду американських архівістів федерального рівня, проблеми, з якими їм довелося зіткнутися, і шляхи їх вирішення. Особливу цікавість для української архівної спільноти, на погляд автора даної статті, можуть представляти праці, присвячені боротьбі американських архівістів за статус Національного архіву США як незалежного органу в системі федеральних органів влади, публікації, що висвітлюють проблеми доступу до документів президентів, статті про вирішення проблеми тимчасового зберігання документів у федеральних центрах документації, а також роботи з вирішення проблеми забезпечення збереженості й використання електронних документів. Для іноземного дослідника, як і для американського також, наведена література про Національний архів США є не лише історіографічним доробком архівістів, учених та практиків, вона, насамперед, представляє значного обсягу й непересічного значення джерельну базу для дослідження його

історії, досвіду діяльності та внеску в збереження історичного документального надбання людства.

¹ *Старостин Е.В.* Зарубежное архивоведение: проблемы истории, теории и методологии. — М.: Русский мир, 1997. — С. 6.

² The White House // *Van Tyne, Claude Halstead, Leland Waldo Gifford.* Guide to the Archives of the Government of the United States in Washington. Second edition. — Washington, D.C.: Carnegie Institution, 1907. — P. 1.

³ *Leland Waldo Gifford.* The archives of the federal Government // Records of the Columbia Historical Society. — Washington, D.C.: Historical Society of Washington, D.C., 1908. — Vol. 11. — P. 71–76.

⁴ *Id.* The National Archives: A Programme // *American Historical Review.* — 1912, October. — Vol. 18. — № 1. — P. 1–28.

⁵ *Connor R.D.W.* The Franklin D. Roosevelt Library // *American Archivist.* — 1940, April. — Vol. 3. — № 2. — P. 81–92.

⁶ *Shipman Fred W.* Franklin Delano Roosevelt, 1882–1945 // *American Archivist.* — 1945, October. — Vol. 8. — № 4. — P. 229–232.

⁷ *Connor R.D.W.* FDR Visits The National Archives // *American Archivist.* — 1949, October. — Vol. 12. — № 4. — P. 323–332.

⁸ *Shelley Fred.* The Interest of J. Franklin Jameson in the National Archives: 1908–1934 // *American Archivist.* — 1949, April. — Vol. 12. — № 2. — P. 99–130; *Leland Waldo Gifford.* John Franklin Jameson // *American Archivist.* — 1956, July. — Vol. 19. — № 3. — P. 195–201.

⁹ *Connor R.D.W.* Adventures of an Amateur Archivist // *American Archivist.* — 1943, January. — Vol. 6. — № 1. — P. 1–18.

¹⁰ *Page Thad.* R.D.W. Connor 1878–1950 // *American Archivist.* — 1950, April. — Vol. 13. — № 2. — P. 99–101; *Leland Waldo Gifford.* R.D.W. Connor, First Archivist of the United States // *American Archivist.* — 1953, January. — Vol. 16. — № 1. — P. 45–54; *McCoy R. Donald.* The Crucial Choice: The Appointment of R.D.W. Connor As Archivist of the United States // *American Archivist.* — 1974, July. — Vol. 37. — № 3. — P. 399–413.

¹¹ *Hamer Philip M.* Finding Mediums in The National Archives: An Appraisal of Six Years' Experience // *American Archivist.* — 1942, October. — Vol. 5. — № 2. — P. 82–92.

¹² *Harris Collas G.* The Protection of Federal Records Against Hazards of War // *American Archivist.* — 1942, October. — Vol. 5. — № 4. — P. 228–239; *Holmes Oliver W.* The National Archives and The Protection of Records in War Areas // *American Archivist.* — 1946, April. — Vol. 9. — № 2. — P. 110–127.

¹³ *Hamer Philip M.* Guides to Records of World War II // *American Archivist.* — 1947, October. — Vol. 10. — № 4. — P. 339–345.

¹⁴ Guide to the Records in the National Archives. — Washington. U.S.: Government Printing Office, 1948. — 684 p.

¹⁵ *Holmes Oliver W.* The National Archives at a Turn in the Road // *American Archivist.* — 1949, October. — Vol. 12. — № 4. — P. 339–354.

¹⁶ *Grover Wayne C.* Recent Developments in Federal Archival Activities // *American Archivist.* — 1951, January. — Vol. 14. — № 1. — P. 3–12.

¹⁷ *Angel Herbert E.* Federal Records Management Since the Hoover Commission Report // American Archivist. — 1953, January. — Vol. 16. — № 1. — P. 13–26.

¹⁸ *Krauskopf Robert W.* The Hoover Commissions and Federal Recordkeeping // American Archivist. — 1958, October. — Vol. 21. — № 4. — P. 371–399.

¹⁹ *Glenn Bess.* The Taft Commission and the Government's Record Practices // American Archivist. — 1958, July. — Vol. 21. — № 3. — P. 277–303.

²⁰ *Grover Wayne C.* The National Archives at Age 20 // American Archivist. — 1954, April. — Vol. 17. — № 2. — P. 99–107.

²¹ *Bahmer Robert H.* The National Archives After 20 Years // American Archivist. — 1955, July. — Vol. 18. — № 3. — P. 195–205.

²² *Posner Ernst.* The National Archives and the Archival Theorist // American Archivist. — 1955, July. — Vol. 18. — № 3. — P. 207–216.

²³ *Rowland Buford.* The Papers of the Presidents // American Archivist. — 1950, July. — Vol. 13. — № 3. — P. 195–211.

²⁴ *Leland Waldo Gifford.* The Creation of the Franklin D. Roosevelt Library: A Personal Narrative // American Archivist. — 1955, January. — Vol. 18. — № 1. — P. 11–29.

²⁵ *Lloyd David D.* The Harry S. Truman Library // American Archivist. — 1955, April. — Vol. 18. — № 2. — P. 99–110; *Kirkendall Richard S.* Presidential Libraries — One Researcher's Point of View // American Archivist. — 1962, October. — Vol. 25. — № 4. — P. 441–448; *Kirkendall Richard S.* A Second Look at Presidential Libraries // American Archivist. — 1966, July. — Vol. 29. — № 3. — P. 371–386; *Brooks Philip C.* The Harry S. Truman Library — Plans and Reality // American Archivist. — 1962, July. — Vol. 25. — № 1. — P. 25–37.

²⁶ *Buck Elizabeth H.* General Legislation for Presidential Libraries // The American Archivist. — 1955, October. — Vol. 18. — № 4. — P. 337–341; *Grover Wayne C.* Presidential Libraries: A New Feature of the Archival System of the United States // Indian Archives. — 1957. — Vol. 11. — P. 1–6; *Id.* The Presidential Library System // Palimpsest. — 1962, August. — Vol. 43. — P. 387–392; *Bahmer Robert H., Kahn Herman.* Presidential Libraries: Their Growth and Development. U.S. Interagency Records Administration Conference // Proceedings. — 1958, January 17. — 15 p.; *Pastore Arthur R. Jr.* Presidential Libraries // Travel. — 1965, October. — Vol. 124. — P. 50–51, 58–59.

²⁷ *Leland Waldo Gifford.* The Prehistory and Origins of the National Historical Publications Commission // American Archivist. — 1964, April. — Vol. 27. — № 2. — P. 187–194.

²⁸ *Allredge Everett O.* The Federal Records Center, St. Louis: Personnel Files and Fiscal Records // American Archivist. — 1955, April. — Vol. 18. — № 2. — P. 111–122.

²⁹ *Campbell E.G.* Buildings and Equipment of Federal Records Centers in the United States // Archivum. — Paris, 1958. — Vol. VII (1957). — P. 21–24.

³⁰ *Angel Herbert E.* Archival Janus: The Records Center // American Archivist. — 1968, January. — Vol. 31. — № 1. — P. 5–12.

³¹ *Buck Elizabeth Hawthorn.* The National Archives and Records Service of the United States // Archivum. — Paris, 1963. — Vol. VII (1961). — P. 121–135.

³² A Guide to Archives and Manuscripts in the United State / Edited by *Hamer Philip M.* — New Haven: Yale University Press, 1961. — 775 p.; *Billington Ray Allen.* A Guide to Archives and Manuscripts in the United States by Philip M. Hamer // The American Historical Review. — 1961, July. — Vol. 66. — № 4. — P. 1049–1051.

³³ *Hackman Larry J., Sahli Nancy, Burton Dennis A.* The NHPRC and a Guide to Manuscript and Archival Materials in the United States // American Archivist. — 1977, April. — Vol. 40. — № 2. — P. 201–205.

³⁴ «The creation of a new, strong, independent, and professionally administered National Archives and Records Authority ... is the surest way of guaranteeing that the American story will be told and that it will be told accurately and objectively» (P. 265) // *Jones H.G.* The Records of a Nation: Their Management, Preservation and Use. — New York: Atheneum, 1969. — 311 p.

³⁵ *Kirkendall Richard S.* Reviews of Books // *American Archivist*. — 1969, July. — Vol. 32. — № 3. — P. 272–273.

³⁶ *Polenberg Richard.* The Roosevelt Library Case: A Review Article // *American Archivist*. — 1971, July. — Vol. 34. — № 3. — P. 277–284; *Kahn Herman.* The Long-Range Implications for Historians and Archivists of the Charges Against the Franklin D. Roosevelt Library // *American Archivist*. — 1971, July. — Vol. 34. — № 3. — P. 265–275; *Leopold Richard W.* A Crisis of Confidence: Foreign Policy Research and the Federal Government // *American Archivist*. — 1971, April. — Vol. 34. — № 2. — P. 139–155.

³⁷ *Stender Walter W., Walker Evans.* The National Personnel Records Center Fire: A Study in Disaster // *American Archivist*. — 1974, October. — Vol. 37. — № 4. — P. 521–549.

³⁸ *O'Neill James E.* Will Success Spoil the Presidential Libraries? // *American Archivist*. — 1973, July. — Vol. 36. — № 3. — P. 339–351.

³⁹ *Jones H.G.* Presidential Libraries: Is There a Case for a National Presidential Library? // *American Archivist*. — 1975, July. — Vol. 38. — № 3. — P. 325–328.

⁴⁰ *McCoy Donald R.* The National Archives: America's Ministry of Documents, 1934–1968. — Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1978. — 437 p.

⁴¹ *Robertson Walter Jr.* Reviews // *American Archivist*. — 1979, April. — Vol. 42. — № 2. — P. 206–209.

⁴² *Cappon Lester J.* Prodigious worker and archival envoy; *Rhoads James B.* An Archivist of intellect and industry; *Posner Ernst.* He broke new ground; *Maclean Ian.* Archival world leader; *Tanodi Aurelio.* Giving dignity to archival work; *Black Clinton V.* The complete archivist; *Ulibarri George S.* Bibliography of Selected Writings of Theodore R. Schellenberg // *American Archivist*. — 1970, April. — Vol. 33. — № 2. — P. 190–202; *Brooks C. Philip.* Wayne C. Grover, 1906–1970 // *American Archivist*. — 1970, July. — Vol. 33. — № 3. — P. 282–284; *Posner E.* We claim her as an Archivist // *American Archivist*. — 1970, April. — Vol. 33. — № 2. — P. 205–206; *Boyd Julian P.* Philip May Hamer, 1891–1971 // *American Archivist*. — 1971, July. — Vol. 34. — № 3. — P. 285–287; *Angel H.E.* Everett O. Alldredge // *American Archivist*. — 1973, October. — Vol. 36. — № 4. — P. 635–639.

⁴³ *Gondos Victor Jr.* J. Franklin Jameson and the Birth of the National Archives, 1906–1926. — Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1981. — 232 p.

⁴⁴ *Viola Herman J.* The National Archives of the United States. — Publisher: Harry N. Abrams, 1984. — 288 p.

⁴⁵ *Warner Robert M.* The National Archives at Fifty // *Government Publications Review*. — 1986. — Vol. 13. — P. 249–255.

⁴⁶ *McCoy Donald R.* The Struggle to Establish a National Archives in the United States; *Purdy Virginia C.* A Temple to Clío: The National Archives Building; *Ross Rodney A.* The National Archives: The Formative Years, 1934–1949; *Bradsher James Gregory.* The National Archives: Serving Government, the Public and Scholarship, 1950–1965; *Peterson Trudy Huskamp.* The National Archives: Substance and Shadows, 1965–1980; *Warner Robert M.* The National Archives: A Memoir, 1980–1985 // *Guardian of Heritage: Essays on the History of the National Archives* / Edited by Timothy Walch. — Washington, D.C.: NARA, 1985. — 98 p.

⁴⁷ *Freidel Frank.* Roosevelt to Reagan: The Birth and Growth of Presidential Libraries // Prologue. — 1989, Summer. — Vol. 21. — № 2. — P. 100, 103–113; *Wilson Don W.*

Presidential Libraries // Prologue. — 1989, Summer. — Vol. 21. — № 2. — P. 100–101; *Smith Richard Norton*. A Presidential Revival: How the Hoover Library Overcame a Mid-Life Crisis // Prologue. — 1989, Summer. — Vol. 21. — № 2. — P. 115–123; *Schewe Donald B.* Establishing a Presidential Library: The Jimmy Carter Experience. — Prologue. — 1989, Summer. — Vol. 21. — № 2. — P. 101, 125–133.

⁴⁸ *Bearman David*. The Implications of *Armstrong v. Executive of the President* for the Archival Management of Electronic Records // *American Archivist*. — 1993, Fall. — Vol. 56. — № 4. — P. 674–689.

⁴⁹ *Montgomery Bruce P.* Nixon's Legal Legacy: White House Papers and the Constitution // *American Archivist*. — 1993, Fall. — Vol. 56. — № 4. — P. 586–613.

⁵⁰ *Warner Robert M.* *Diary of a Dream: A History of the National Archives Independence Movement, 1980–1985.* — Metuchen, NJ. and London: The Scarecrow Press, 1995. — 211 p.

⁵¹ *Guide to Federal Records in the National Archives of the United States / Compiled by Robert B. Matchette.* — Washington, DC: National Archives and Records Administration, 1995: 3 vol. — 2428 p.

⁵² *Koch Cynthia M., Bassanese Lynn A.* Roosevelt and His Library // Prologue. — 2001, Summer. — Vol. 33. — № 2.

⁵³ *Clark Bob.* FDR, Archivist: The Shaping of the National Archives // Prologue. — 2006, Winter. — Vol. 38. — № 4.

⁵⁴ *Geselbracht Raymond H.* Creating the Harry S. Truman Library: The First Fifty Years // *Public Historian*. — 2006, Summer. — Vol. 28. — № 3. — P. 37–78.

⁵⁵ *Eales Anna Bruner.* Fort Archives. The National Archives Goes to War // Prologue. — 2003, Summer. — Vol. 35. — № 2.

⁵⁶ *Aikin Jane.* Preparing for a national emergency: the Committee on Conservation of Cultural Resources, 1939–1944 // *Library Quarterly*. — 2007, July. — Vol. 77. — № 3. — P. 257–286.

⁵⁷ *Warner Robert M.* Secrecy and Salesmanship in the Struggle for NARA's Independence // Prologue. — 2005, Spring. — Vol. 37. — № 1.

⁵⁸ *Lantzer Jason S.* The Public History of Presidential Libraries: How the Presidency is Presented to the People // *Journal of the Association for History and Computing*. — 2003, April. — Vol. 6. — № 1. — URL: <http://hdl.handle.net/2027/spo.3310410.0006.101>

⁵⁹ *Worsham James.* Our Story: How the National Archives Evolved over 75 Years of Change and Challenges // Prologue. — 2009, Summer. — Vol. 41. — № 2; *Guterman Benjamin.* Archives through the Decades // Prologue. — 2009, Summer. — Vol. 41. — № 2; *Crotty Rob.* The Congressional Archives. NARA Unit Preserves Histories of Legislation in House, Senate // Prologue. — 2009, Fall. — Vol. 41. — № 3; *Bradsher Greg.* Longest-Serving Archivist Wayne Grover Steered Agency during Critical Years // Prologue. — 2009, Winter. — Vol. 41. — № 4.

⁶⁰ *Harrison James L.* 100 GPO years. 1861–1961. A History of United States Public Printing. — Washington, D.C., 2010. — 168 p.; *Keeping America Informed. The U.S. Government Printing Office. 150 years of Service to the Nation (1861–2011) / Under edit Boarman William J.* — Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 2011. — 149 p.

⁶¹ *Clifford Newhall Ann.* The NHPRC in the New Records Age // *American Archivist*. — 2000, Spring–Summer. — Vol. 63. — № 1. — P. 67–89.

⁶² *Benedon W.* The Records Center — A Proven Concept // *Journal of Information Processing and Management*. — 2012. — Vol. 32. — Iss. 11. — P. 967–979.

⁶³ *Carlin John W.* The ERA: An Archives of the Future and for the Future // Prologue. — 2004, Spring. — Vol. 36. — № 1. — P. 4–5.